

ACC. N:R M. 13435: 1-6.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ellida Olsön, Skurup
Härad: Vemmenhög Berättare: " " "
Socken: Skurup m. fl. Berättarens yrke: lantbr. hustru
Uppteckningsår: 1954 Född år 1889 i Skurup

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bäckhästen. s. 1-6.

Fl. G. 21.

B Ä C K A H Ä S T E N .

Denna frågelistan avser att vara en hjälp för upptecknaren att efterforska de traditioner, som finnas i orten rörande det väsen, som i Skåne vanligtvis går under benämningen "bäckahästen". Av särskild vikt är, att de sägner, som äro förbundna med detta väsen, återgivas så noggrant som möjligt.

- 1) Finns det någon person i orten, som sett bäckahästen eller hört talas om, att någon sett honom?
- 2) a) Hur benämndes detta väsen i Eder ort? Känner Ni andra benämningar än bäckahäst? Hur såg han ut? Kunde han uppträda i annan gestalt än häst och i så fall vilken?
- 2b) Brukade man å vävnader och dyl. avbilda bäckahästen?
- 3a) Var höll han till? Hur gav han sig till känna? Kunde man skilja honom från andra hästar, och i så fall hur?
- 3b) Vilka egenskaper hade bäckahästen för övrigt? Sägner som åskådliggöra detta!
- 4a) Var det någon risk att råka ut för bäckahästen? Kunde man t.ex. bli sjuk, och på vad sätt? Botemedel? Hur skyddade man sig mot honom?
- 4b) Var det särskilt barnsängskvinnor och småbarn, som voro utsatta för risken att få besök av honom?
- 5) När var det förenat med störst fara att råka ut för bäckahästen?
- 6) Sökte detta väsen på ett eller annat sätt lura, skrämja, förvilla eller skämta med folk? - "Bäckahästen och barnens ritt", "Bäckahästen och pigan" - Sägner härom!
- 7) Hur skulle den, som råkat ut för bäckahästen, bli kvitt honom?
- 8) Kunde man fånga och tämja honom samt dra nytta av honom? - "Bäckahästen under oket" - - Sägner härom!
- 9) Beblandade sig bäckahästen med husdjuren? Ansågs detta nyttigt eller skadligt och i så fall vilka skyddsmedel?
- 10) Var bäckahästen detsamma som "den onde" eller något annat övernaturligt väsen?
- 11) Använde man bäckahästen som skrämseväsen för barn?
- 12) Fanns det andra spökhästar än bäckahästen?

Swan på prägelista med beteckningen H.C. 21.

Bäckens väster

H.C. 21.

Testa att du flyter en å här tätt förbi i gammal ångs-
mask kan jag aldrig tänkt någon tradition beträffan-
de bäckens väster prinsen till den. Men kunde det till
Nicolovius bok om Pnyths lära i åtorget kunnat huldning
as du men aldrig vad jag vet med hänseende på
någon motsvarighet just här, men okänd var den
inte, det var så att andra mystiska väsen dominerade
Här var det varulver = värremlen, mäsar, bäcka-
trollen, irtblösen = löjtegubbarna = oroliga lantbrukare
brännkrossar i torrens skåringar, samt trollkaren
som kanske stod bäckens väster närmast. Men man i
nordväst i skog rikare trakt mer dröta nära domine-
rade skovsmanen i skogs-mannen i några män-
niska i folket.

1. Jag har en känsla av att bäckens väster var haft djupare

frånbring längs kusterna från Skejvat i stället.
 Den enda person jag vänt som latit skrämme sig
 ut något som den tredje var bäckvästen var en kvinn
 na som haft sin bostadstid i följande ungdom i
 Brobytrakten i Kristianstads län. Hon var omkring
 40 år när hon var dimmig rent ut kallt omkring 1915
 kom över en ö längs en bäck genom en äng till en
 gammal gård där i verkade förstärkt dämpat ut
 något stort obestämt följt efter henne. Det
 var enligt hennes utsikt just bäckvästen. Vi best
 ilt henne vädla för allas utan skämtade med
 henne ö rade ut det var de i ängen betande henne
 som i dimman till sig undeliga. Hon ö vävande
 som det så ofta kom ut i mask dimma men hon
 till fast vid att det mystiska flödet i följt
 henne ö när hon redan inte vågade gå samma
 väg till baka fast hennes man (som också trodde på
 bäckvästen) var med första en att hon menat allas.

Om en förtrodd lärare vid samma å var en märklig
 righet till läckare lästheten vet jag ej men jag återger
 berättelsen här som jag har den ur den ovan nämnda
 mannen Sjörholms bunn (född 1859 i ära för sin redog.)
 — De var på 1850-talet när Lars Anders Anders (min
 farbror) tjänade som vaktpojke i Läroverket (vid ån).
 Han i en annan jäg kalle för i springa efter en hare
 i marker var en när bonden kom ut och sa: "Den
 haren låter jag vara i fred om jag inte vill de ska gå
 i alla "sack" han, eller pigga i påga o va de där om
 nu o när bonden gick försvante de att jag hade haren
 tills han till sist hoppa i å. De blev ett väldigt
 plums i vattnet stankte upp o träffade Anders
 som ett väldigt slag i ansiktet. Haren som ju givet
 uppflytt till mycket större om i vattnet än vad en
 riktig hare skulle göra) syntes inte mera till men
 Anders blev varit sjuk o låg länge. Han vaktade
 alldeles igen i ansiktet o till sist efter långt sjuk

sjukdom mig det till en stor böld; panna där så
get träffat & genom den gick det ruda ut & han
blev sjuk igen. Allt de eländet va hanen skulle fi
Mer - för de vill säj - de skulle bygd bron & ladd
den hanen badd; judd för han visste udd de
ente va morrn rekta han. Mer - för de vill säj
udd - säga & säga & de han ja allis by. i. Håvåla
Detta beträffande punkterna 1-2

2) Färgerna i välskars trävare med väderströmmar
ter tycker jag tyder på att de kan ha haft sitt in-
språng på Ostern & inle; Wemmenhög träred
De är på något sätt druckare i bron va med
något brunt som inle var hemma här men väl
på Ostern. Jag är dock långt ifrån kompetent
att jälla något ordome trävare då det ju också
kan vara mycket icke som i norr & västert men
minne är det blå som lovat upp vävade här
När man nu väver efter allmogens gamla maskiner

ja inte som för det som varit speciellt för en be-
gränsad och icke som är det ursprungliga för både
bestyrrelsens försättning för andra ägna, men för
brunt och blått intill varandra som inte Wemmenhögskänd
Folk, utan är det blått och rött.

Detta är vad jag kan meddela om bönha västen och
annat liknande med fast försättning just vad det
är ja icke mycket. Beträffande punkterna 3^a 7. om
8^a har jag visserligen varit berättad, men som berättat
ur flyttens värd och utan angivande av plats och tid och
djupa utan värde man kan spåda.

Beträffande rishen se berättelsen om den mystiske
karen.

Beträffande punkterna 8-9 vet jag inte alla de gamla
nämnde intill där om.

10. Att det var "den one" = him sjöns eller något
som utgick från honom bodde på en alldeles säker

5. kan var ja upptäckt till mycket om det var vad

därför man endast nämnde sidan som man trodde
var tydligast för "nåd" - "de ha nåd" man "hem från
nåd", de va nåd i värd "T. o. n. en fjäder; imelse komde
vare "nåd" som satte ut. Det fanns också en nåd-
stas: "Nån en smachar en dömlan sidde hem i gånolun".
Ej heller trodde man på: "Nån en smachar en
trolden stas eli i fästner."

11. Kanske var det just en sådan orsak man inte näm-
de bröckvästar som skrämselspöke, där man trodde
på honom, det skulle ju vara att kalla på honom, utan
något sig med konstruerade sidan s. s. bräm kassen.

12. I sägner om Vittfotans i Hassle Börsen figurerar också
spöke västar, o. bröckvästar. Det lode i sin ungdom gamla
persone som sade sig ha varit Vittfotans späm
o. bröckvästar den vägen på hemmet tid gick fram mellan
H. Börsen o. Thorsens kyrka o. vete sig en vägen när
kommes västar slig norra i smachar o. bröckvästar. Detta
Vittfotans äkte fört Geycken o. dödsfall; den gård som låg
i kommes väg skyddes på hemmet, den låg i skogen.